

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Ганна Якимчук

наукова співробітниця лабораторії
психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами,
Український науково-методичний центр
практичної психології і соціальної роботи,
E-mail: anniya@ukr.net

У період військових дій у дітей з особливими освітніми потребами (ООП) на тлі стресу від відчуття постійної небезпеки, переміщення в інші умови проживання може спостерігатися значна інтенсифікація вже існуючих труднощів (фізичних, функціональних, навчальних, соціоадаптаційних). Тому діти з ООП потребують особливої підтримки та уваги фахівців в цей період.

В умовах сьогодення забезпечення безперервності здобуття освіти, в тому числі корекційно-розвиткової спрямованості освітнього процесу, є ще більшим викликом для усіх учасників освітнього процесу, ніж це могло здаватись під час карантинних обмежень, пов'язаних із пандемією Covid-19. Навчання дітей та надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг їм нині може здійснюватися виключно із урахуванням безпекової ситуації в кожній окремій адміністративно-територіальній одиниці країни.

Охоплення психолого-педагогічним супроводом дітей з ООП, сім'ї яких через військові дії вимушено перемістилися в інші регіони України, евакуювалися закордон, або досі залишаються на окупованих територіях, унеможливилось. В цих умовах найбільш зручним і очевидним шляхом організації освітнього процесу є широке запровадження дистанційної форми навчання.

На сьогодні існує ряд документів, які регулюють роботу закладів освіти в період дії правового режиму військового стану. Тут ми розглянемо нормативно-правові основи організації дистанційного навчання дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8].

Поняття «дистанційне навчання» означає здобуття освіти дистанційно або з використанням технологій дистанційного навчання в різних формах в умовах віддаленості одне від одного його учасників та їх здебільшого опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі. Освітнє середовище за дистанційної форми навчання функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій [2]. Тобто дистанційне навчання – це окрема форма організації освітнього процесу і здобуття освіти, що передбачає віддаленість учнів і педагогів та суто віддалене виконання педагогами своєї роботи. Таке навчання передбачає як синхронний (одночасне перебування в освітньому середовищі учнів та педагога), так і асинхронний режим (взаємодія із затримкою у часі за допомогою різних сервісів для комунікації та обміну інформацією).

Міністерство освіти і науки України законодавчо унормувало дистанційну форму навчання дітей з особливими освітніми потребами під час військових дій [8] незалежно від місця їхнього перебування. Головним пріоритетом визначено безпеку усіх учасників освітнього процесу, а також забезпечення сталості навчання та викладання. Нині дистанційне здобуття освіти може застосовуватися до дітей з ООП:

- 1) які перебувають на безпечній території України;
- 2) які є внутрішньо переміщеними особами;

3) які перебувають за кордоном і здобувають освіту в своєму закладі освіти або у будь-якій школі на безпечній території;

4) які знаходяться у зоні проведення активних бойових дій або на тимчасово окупованій території можуть здобувати освіту за дистанційною формою (у закладах освіти на підконтрольній території).

Слід відзначити, що запровадження дистанційної форми навчання є досить гнучким, а організація освітнього процесу під час дистанційного навчання покладається на керівника закладу. Так, за рішенням керівника закладу дистанційне навчання може комбінуватися із очним навчання (змішана форма), або змінюватися на очне навчання в тих громадах та населених пунктах, де заклади освіти мають відповідно обладнані укриття, та паспорта безпеки. Також рішення про переведення на дистанційне навчання може ухвалюватися обласними військовими адміністраціями, як це відбулося на початку жовтня 2022 р. через небезпеку масових ударів ворога в частині регіонів та столиці.

Незважаючи на проголошену самостійність закладів освіти у прийнятті рішення про перехід на дистанційне навчання, незмінними залишаються вимоги до організації інклюзивного навчання дистанційно. Це створення комфортного, інклюзивного та розвиваючого освітнього середовища, забезпечення для дітей заходів, спрямованих на попередження психологічного травмування та розвиток, попередження вторинної психологічної травми у дітей. Тобто, якщо урок проводиться дистанційно, то він проводиться для всіх учнів без виключення. Діти з ООП беруть участь на уроках відповідно до рівня підтримки, що був визначений раніше, з урахуванням індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів дітей згаданої категорії, а адаптації і модифікації навчальних матеріалів так само покладаються на педагога та його асистента.

Важливо зауважити, що не кожне навчальне заняття обов'язково проводиться з використанням синхронного режиму взаємодії педагога та учнів. Відповідно до Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти [2], не менше 30 % навчального часу, передбаченого освітньою програмою школи, має організовуватися в синхронному режимі. Водночас рівномірність розподілу цього часу між різними навчальними предметами і доцільність чергування занять з використанням синхронного та асинхронного режимів забезпечує керівник закладу освіти. Заклад освіти може скласти розклад занять, які проходять синхронно та асинхронно.

Треба сказати, що під час організації і проведення дистанційного навчання в синхронному і, тим паче, асинхронному режимі, організувати дитину з ООП та забезпечити її участь онлайн чи офлайн можуть лише батьки/опікуни дитини. Вони є відповідальними за облаштування робочого місця дитини вдома. Педагоги в свою чергу мають дотримуватися санітарного регламенту в частині тривалості навчальних занять при організації дистанційного навчання у синхронному форматі [6]. Однозначно визначено, що тривалість таких занять становить:

- 1–2 класи: 2 навчальних занять по 30 хвилин / 3 – по 20 хвилин (загальна тривалість – 60 хвилин);
- 3–4 класи: 2 навчальних занять по 45 хвилин / 3 – по 30 хвилин / 4 – по 20 хвилин;
- 5–6 класи: 2 навчальних занять по 45 хвилин / 3 – по 35 хвилин / 4 – по 25 хвилин;
- 7–9 класи: 2 навчальних занять по 45 хвилин / 3 – по 40 хвилин / 4 – по 30 хвилин / 5 – по 25 хвилин;
- 10–11 класи: 3 навчальних занять по 45 хвилин / 4 – по 35 хвилин / 5 – по 30 хвилин / 6 – по 25 хвилин.

Відповідно до Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти організація освітнього процесу [6] не повинна призводити до перевантаження учнів та має забезпечувати безпечні, нешкідливі та здорові умови здобуття освіти. Санітарний регламент для закладів загальної середньої освіти передбачає вимоги до організації роботи з

технічними засобами навчання, зокрема комп'ютерами, планшетами, іншими гаджетами. Обмежується лише час безперервної роботи з комп'ютером для уникнення ризиків для здоров'я. Так зазначається, що безперервна тривалість навчальної діяльності з технічними засобами протягом уроку не може перевищувати такі показники:

- 10 хвилин для 1-х класів;
- 15 хвилин для 2–4-х класів;
- 20 хвилин для 5–7-х класів;
- 20–25 хвилин для 8–9-х класів;
- для 10–11-х (12-х) класів: на 1-й годині занять 30 хвилин, на 2-й годині занять – 20 хвилин;
- у разі здвоєних занять для учнів 10–11-х (12-х) класів – 25–30 хвилин на першому та 15–20 хвилин на другому занятті.

Тобто плануючи заняття в асинхронному режимі, педагог має передбачити, скільки часу дитина витратить на роботу безпосередньо з технічними засобами.

Санітарним регламентом визначено обов'язковість проведення вправ з рухової активності та гімнастики для очей, що також має врахувати педагог.

Важливо наголосити, що дистанційне навчання дітей із особливими освітніми потребами здійснюється з урахуванням індивідуальної програми розвитку. Допускається залучення допоміжних технологій дистанційного навчання: озвучування даних з екрану, голосове введення тексту, субтитри, клавіатури зі спеціальними можливостями тощо. Освітній процес під час дистанційного навчання осіб з особливими освітніми потребами забезпечується за участі асистента вчителя та/або асистента учня [2] у тому разі, якщо потреба в асистенті учня та/або супроводі дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі була визначена інклюзивно-ресурсним центром.

Отже, вирішення нових завдань, поставлених перед системою освіти України військовими діями, спричинило вироблення такої організаційної структури системи освіти, яка б забезпечувала безперервність освітнього процесу на основі сучасних технологій. Вирішенням цієї проблеми стало широке запровадження дистанційного навчання, що дозволяє долучити до процесу навчання широке коло осіб, в тому числі дітей з ООП, і відображається в оновлених нормативно-правових документах.

Список використаних джерел:

1. Деякі питання організації дистанційного навчання : Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 р. № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (дата звернення: 07.10.2022).
2. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 р. № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (дата звернення: 07.10.2022).
3. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України. Дата оновлення: 12.08.2022 р.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 07.10.2022).
4. Про затвердження Змін до деяких наказів Міністерства охорони здоров'я України : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01.08.2022 р. № 1371. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-01082022--1371-pro-zatverdzhennja-zmin-do-dejakih-nakaziv-ministerstva-ohoroni-zdorov%e2%80%99ja-ukraini> (дата звернення: 07.10.2022).
5. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957. Дата оновлення: 30.08.2022 р.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 07.10.2022).

6. Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.09.2020 р. № 2205. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1111-20#Text> (дата звернення: 07.10.2022).
7. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»: Закон України від 24.02.2022 р. № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text> (дата звернення: 07.10.2022).
8. Про організацію освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами у 2022/2023 навчальному р. : Лист Міністерства освіти і науки України від 06.09.2022 р. № 1/10258-22 URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu-ditej-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami-u-20222023-navchalnomu-roci> (дата звернення: 07.10.2022).